

de hunne was. Hij was een zachtmoedig man, vriendelijk van aard en meelijdend en de trekjes zijn er met menigte, waarmede wij dit alles zouden kunnen schetsen. Maar godsdienst was toch voor hem in het diepst van zijn wezen nog maar . . . melancholie.

Maar zijn rechtsbewustzijn verzette zich tegen terechtstelling van lieden, die vrij wilden zijn in hun geloof, en toen hij nu hoorde, dat de Spaansche en Fransche heerschers eenmaal, bij gunstige gelegenheid, de ketters in hun landen zouden uitroeien, ontwaakte dat rechtsbesef zóó vurig, dat hij ineens klaar en duidelijk wist, dat hij voor zich daar nimmer aan zou mede doen. Ook al was hij dan Rooms-katholiek.

Zoo is in dit hart de vonk uitgeslagen, die de brand worden zou, waarin een volkseeneid zou worden gesmeed. De staatsman had nog slechts alleen het woord, de man, die uit rechtsbesef vocht voor de vrijheden van een volk. Zelf had hij nog geen deel aan die wondere, onbegrijpelijke kracht, die deze menschen zingend naar den brandstapel deed gaan; hij had er nog slechts eerbied voor, maar zijn koninklijke meester eischte juist van hem verachting voor die lieden. Hij koos partij, maar nog niet ten volle.

En nu is het schoone in dit heldenleven — en het is schoon, omdat het Gods werk is — dat, naarmate de zwaarte der taak groeit, het geestelijk leven toeneemt in kracht. De aarzelende strijder, eerst nog een diplomaat, die wel zoo vriendelijk wil zijn, zich het lot van arme lieden aan te trekken, wordt langzamerhand hunner een, en al wordt hij nooit een geloofsijveraar in den zin van andere Calvinisten rondom hem, hij leeft toch hun diepste belijden met hen mee. En dan ontstaan die geloofswoorden, die nu nog lichten in den nacht van een geesteloozen tijd en die hem doen kennen als een geloofsheld, die alles op zijn God heeft gezet en op niemand anders, ook al gebruikt hij het middel der politiek, dat hij immers zoo goed beheerscht, als een trouw dienaar naar de mate van zijn inzicht in zijn plichten. Dan lezen wij, als een radelooze hem vraagt, met welken potentaat hij toch meent een verbond te kunnen sluiten, dat hij met den Potentat der potentaten zulk een vast verbond heeft gemaakt, dat hij er vastelijk op vertrouwt, dat hij door diens geweldige hand ten laatste nog zal worden ontzet . . .

Schoone belijdenis in een der hachelijkste uren. Wat had deze teleurgestelde, die alles opgaf: een gemakkelijk en rijk leven, schoone aardsche goederen en persoonlijke rust, zijn broeders en zijn vrienden, wat had hij nog te wachten van het leven! Niets immers dan ellende en vervolging, want het lot van dit arme volk scheen beslist. En toch, hij bleef pal staan, want hij had een vast verbond gemaakt, hij, de eertijds om zijn genotzucht niet steeds door ieder gewaardeerde. En hij blééf pal staan, tot aan den dood en evenals eenmaal Mozes heeft hij slechts het beloofde land der uitredding als met zijn geestesoog mogen zien; zelf betreden heeft hij dat land nimmer. Maar tot zijn laatste oogenblik bleef hij bidden voor dat volk. Getroffen door den kogel van den moordenaar was zijn stervenszucht een bede voor zijn arme ziel en voor dit arme volk.

Ja waarlijk, een heldenleven. Want is het ware heldenleven niet één durende offerande aan een hoogste ideaal! En hooger ideaal dan Willem van Oranje bezat, kan geen sterveling ooit hebben: de strijd voor de vrijheid van een volk om God naar de inspraak van zijn geweten te dienen . . .

Eeren wij dit heldenleven en zeggen we God er

dank voor, dat hij het onzen vaderen schonk. Zoolang wij als volk van Nederland dáartoe bereid blijven, zal het welgaan met dat volk, zelfs al kwamen er weer dagen als in Vader Willems tijd. Want het kan immers een volk wélgaan in de diepste vernederingen. Het gaat een volk wél, als het zijn God blijft liefhebben en Hem met al zijn krachten dient.

WILLEM VAN ORANJE

Hij was een held met Goddelijke gaven;
trotseerde moedig fellen spot en hoon;
hij koerste 't scheepje naar de vrijheidshaven,
al werd de banvloek, ja de dood zijn loon.

Hij zocht zich niet met eer en roem te laven,
begeerde voor zich niet den vorstentroon;
hij heeft het recht der zwakken willen ⁵⁴haven.
Aan hem de hulde van een gloriekroon!

Hij was gerust in 't bernen van gevaren,
vertrouwde op den grooten God alleen,
hoe 's levensgang in alles tegen scheen.

En bij 't verglijden van der eeuwen jaren
zien wij ontroerd naar Vader Willem heen;
— God — Neerland en Oranje *blijve één!* —

H. W. AALDERS

Naar een foto van Axel Fors

Lit het rijk der natuur.